

U tri dijela razvija tada autor apostolsko vjerovanje: Bog, Isus Krist, Duh i Crkva. On to čini većinom na način koji zaista fascinira.

Posebno je interesantno poglavlje u kojem Ratzinger obrađuje putove Kristologije. Koncentraciju misli na teologiju utjelovljenja s katoličke strane i na teologiju križa s protestantske strane pokazuje autor kao lako sagledive polaritete. Teologija utjelovljenja teži k statičkom i optimističkom gledanju stvari i čovjekov grijeh prikazuje kao prijelazni stadij podređena značenja. Teologija križa dovodi pak do dinamičko-aktualnog poimanja kršćanstva te kritički promatra svijet. Ratzinger spaja obje suprotne točke u pojmu exodusa, koji je služenje (205). Krist je čovjek za druge (226). Autor govori o skrivenosti Krista u svijetu, o Božjoj šutnji, o nekoj vrsti Božje smrti u svijetu (270), o Bogu koji je posve drugačiji (229). On shvaća ujedno religije kao nešto bitno različito od kršćanstva (257). Stoga je šteta da je tako olako prešao preko problematike »nereligioznog kršćanstva« (17). »Nereligiozno kršćanstvo« shvaća na ime Kristologiju upravo na gore naveden način, a istovremeno se bitno razlikuje od »teologije Božje smrti«.

Shvaćanje »razlomljenosti simbola« kao »otkinute polovine vjere« čuva inače autora od prebrzih i površnih zaključaka. Zato ovo djelo ima posebnu šansu da bude uzeto ozbiljno.

Hrvatski prijevod Ratzingerova djela u cjelini je vrlo dobar. No nijedno ljudsko djelo nije savršeno. Treba i ovdje primijetiti da se čini kao da se ponekad doslovnom prijevodu ili »kovanicama« žrtvovala jasnoća pojedinih pojmova. Moglo bi se tako ozbiljno pitati da li je njemački izraz »Anrufbarkeit« sretno preveden sa »dozivnost« (105), ili »Mitexistenz« sa »suživljenje« (107), a »Mitvollzug« sa »suživljavanje« (126)? Ili, ako se već pristupilo stvaranju novih hrvatskih izraza, što je nužno za naš teološki rječnik, zašto se onda »Selbstwerdung« prevodi s »nastajanje samo od sebe« (141) umjesto sa »samonastajanje«? Ili zašto se nove »kovanice« nisu principijelno provele, jer nešto kasnije npr. izraz »An-

rufbarkeit« nalazimo preveden s »mogućnost dozivanja« (107)? Slično bi se moglo primijetiti i za prevođenje formule iz apostolskog vjerovanja, koja na njemačkom jeziku kao ustaljena formula glasi »abgestiegen zu der Hölle«, a na hrvatskom »sašao nad pakao«. U knjizi je u naslovu prevedena sa »spustio se do pakla« (268), a njemački izraz »Höllenabstieg« sa »silazak nad pakao« (271). Zašto je trebalo mijenjati ustaljenu formulu »sašao nad pakao«, kad se iz konteksta i iz upotrijebljenog izraza »silazak nad pakao« može zaključiti da za to ne postoji neki teološki razlog? Dok prijevod njemačke riječi »unerhört« sa »neviđen« (127), što je očito nehotičan previd, i dodani tekst »zavladala je grobna tišina« (270), jer ga nema u njemačkom originalu, ne mijenjaju bitno smisao rečenice i teksta, to se ne bi moglo reći za njemački izraz »ein entscheidendes neues Stadium«, koji je preveden s »odlučno novi stadij« (105) umjesto »odlučni novi stadij«.

Moramo na koncu ipak priznati da sve ove primjedbe jedva diraju u cjelovitost inače vrlo dobro prevedenog hrvatskog teksta i da naše priznanje pripada prevodiocu, koji se odlučio na tako delikatno pothvat, koji zbog teških njemačkih formulacija traži nevjerovatno strpljiv rad i koncentraciju.

Izdavanjem Ratzingerove knjige »Uvod u kršćanstvo« pružena je našim kršćanskim intelektualcima, laicima i svećenicima, mogućnost da prodube svoju vjeru i čitanjem djela steknu novu, svježiju i suvremenu teološku kulturu. Poželjeli bismo da se što više ovakvih djela pojavi u našim knjižarama.

Tomislav Ivančić

NASA VJERA. Informacije za odrasle, I. dio: Pisma 1—6. Izdao Nadbiskupski ordinarijat Rijeka, 1970.

Među teozolozima i klerom sve više sazrijeva misao da glavninu našega ketehiziranja treba posvetiti *odraslima*. Do sada smo — u veoma pohvalnoj brizi za djecu i mladež — bili jednostrano orijentirani prema mladima. Držali smo se one »na mladima svijet ostaje«, a zaboravljali smo da

te mlade odgajaju njihovi stariji. A oni, što je sasvim razumljivo, odgajaju djecu »na svoju sliku i priliku«, pa se na taj način ne možemo nika-ko izvući iz začaranog kruga stare poslovice: »Kakvo drvo — takav klin, kakav otac — takav sin«.

Zbog toga u posljednje vrijeme silno raste stručna i praktična literatura o katehizaciji odraslih. Da ostane-mo u granicama našega jezika, spomenimo samo Novi holandski kateki-zam, prijevode Lelottcovih i Sheen-ovih knjiga i evo sada ova serija »in-formacija za odrasle« s naslovom NAŠA VJERA. Simptomatično je da je tu seriju pokrenuo nestor hrvat-skih kateheta dr. Ivan Pavić. Naš neu-morni katehetski radnik, koji je či-tav svoj život i svu snagu svoga pera do sada posvećivao katehizaciji mla-deži, evo sada je htio zaokružiti i o-kruniti svoje životno djelo evangeliza-cijom odraslih. To je značajan i ve-oma pohvalan pothvat. Lijepo je što je pri tome naišao na razumijevanje uprave riječke nadbiskupije.

Danas u svijetu ima već više cen-tara za religioznu informaciju odras-lih. Msgr. Pavić je dobro učinio što je izabrao za hrvatski prijevod up-ravo izdanje njemačkog centra u Frankfurtu — Katolische Glaubens-Information, koji pruža svoje infor-macije u obliku tiskanih pisama. Ta će pisma na hrvatskom jeziku biti obuhvaćena u 4 svešćica, od kojih je prvi evo upravo izišao iz tiska.

Kako se može vidjeti iz priloženog *sadržaja* svih svezaka, u njima će bi-ti obrađeno u cjelini čitavo katolič-ko vjerovanje, pa i jedan pogled u ostale religije svijeta. Ovaj prvi sve-zak obrađuje pitanja odnosa čovjeka i Boga. Kao polaznu točku uzima problem čovjeka i smisla njegova ži-vota. U potrazi za rješanjem svojih problema čovjek nalazi Boga koji nam se očituje u liku Isusa Kri-sta. Na tom putu knjiga nam po-maže rasvijetliti pitanje vjere, reli-gije i ateizma. Svesku je dodana krat-ka literatura o tim pitanjima na hr-vatskom jeziku. Zasluga za uspjeti prijevod prvoga sveska pripada sve-ćeniku Hinku Weberu (rijetke su je-zične omaške, kao npr. ona na str. 10: »čovjek se razvio iz jednoga pri-mitivna oblika«).

Kako su INFORMACIJE ZA OD-RASLE namijenjene prosječno obra-zovanom čovjeku, sasvim je na mje-stu što su pisane popularno i jed-nostavno, bez filozofiranja i teo-logiziranja. Poglavlja su kratka, sa-žeta i pregledna. Rečenice također kratke, nabijene mislima i dobro iz-brušene. Jezik prirodan, razumljiv i privlačan. Misli su povezane, logične i uvjerljive. Uzimaju se u obzir i naj-noviji rezultati suvremene znanosti. Sve je pisano za modernog čovjeka i veoma se ugodno čita.

INFORMACIJE traže put do Bo-ga u skladu s nazorima našeg vreme-na: antropološki i induktivno. Bog nam se otkriva kao cilj svih nada, kao doživljavanje vlastitih granica i zahtjev savjesti. No INFORMACI-JE ne zanemaruju ni klasične doka-ze o Božjoj opstojnosti, te također i u prirodi nalaze njegove tragove (str. 37). Veoma su lijepo obrađena osobito poglavlja o čovjeku (str. 8, 15, 19), o ulozu križa (76), o uskrs-nuću (83) i značenju vjere (86).

Koliko se može vidjeti iz ovog prvog sveska, INFORMACIJE se trude da budu pravovjerne i da ne kidaju s katoličkom tradicijom. U ovom ideološkom i religioznom kao-su žele da pruže svakom čovjeku pravilnu kršćansku orijentaciju, i s te strane se moraju pohvaliti. Sas-vim je pozitivno što nastoje da na-šu vjeru usklade s naučnim dostignu-ćima današnjega časa. No u toj tež-nji dale su se kadikad zavesti nekim pomodnim parolama. Može li krš-ćanin onako peremptorno ustvrditi: »smrt je radikalna svršetak ...«? (11). Izgleda da INFORMACIJE jed-nostavno usvajaju Barthove i Bon-hoefferove ideje o vjeri i religiji, te po njima ostaje problematično je li kršćanstvo uopće religija (60). Nije nam sasvim jasno prikazan ni odnos vjere i znanosti (89).

Voljeli bismo da u ovim INFOR-MACIJAMA nismo našli ni neke nes-pretne formulacije ili izraze, kao npr. onu da je čovjek »jedino biće na svijetu koje zaslužuje naziv osobe« (18). Zašto bi bilo »čudno« da nam obavještenja o Isusu prije svega daje jedna knjiga: Novi zavjet (66)? Nez-grapno nam zvuče one doslovno pre-vedene njemačke zamjenice »ovaj« i

»taj« koje se redovito prišivaju uz ime Isus (70, 71, 72, 75, 95). Uopće nam je malo neugodno što je poglavlje o Isusu napisano nekako u polemičkom tonu (doduše, ne s obzirom na Krista, nego na neka naša dosadašnja shvaćanja). Ne bismo se mogli složiti sa svim što je rečeno u vezi z uskrsnućem (81) ili situacijom današnjeg vjernika (91). Ne čini nam se uputno postavljati pitanja i ostavljati ih bez odgovora (57, 89), ako odgovore imamo. Tako isto ni postavljanje jednog negativnog motta na čelo novoga poglavlja (21).

Čitajući ovu knjigu, sama od sebe nameće nam se komparacija s Novim holandskim katekizmom. Oboje hoće da budu vjerska obavještenja za odrasle, i to za ljude modernog doba. Sadržaj im je po prilici isti, a i metoda rada gotovo jednaka. Imaju mnogo zajedničkih dodirnih točaka, a osobito identične ciljeve. Nama sumnje da je Hol. katekizam, uzet u cjelini, mnogo jače djelo nego ove INFORMACIJE (barem po onome što se može naslutiti po I. sv.). Uzmimo npr. samo prikaz Isusova lika u Hol. katekizmu i ovdje. Koja razlika u zanosu i snazi prikazivanja! Osobito upadaju u oči estetske kvalitete Holandskog katekizma.

Ipak NAŠA VJERA ima i neke prednosti pred Hol. katekizmom. Najprije po svome naslovu. Ona ne pretendira na povlasticu »katekizma«. Naziva se jednostavno »Informacije za odrasle«. Sasvim skromno i nepretenciozno. Za svoj književni oblik uzela je formu pisama, i tako dobiva na intimnosti i neposrednosti. Vanjski oblik malih knjižica ili svećića (koji se mogu nositi i u džepu, na putu) privlačniji je suvremenom čovjeku od omašnog Hol. katekizma. A što se tiče sadržaja, ove skromne INFORMACIJE ulijevaju mnogo više vjerske sigurnosti i pružaju više stvarnih podataka nego što to čini skeptični i novatorski Holandski katekizam.

Ne možemo nego čestitati dr. Paviću na pogodnom izboru ovih svezaka i sretno započetom djelu na katehizaciji odraslih, a samim INFORMACIJAMA zaželjeti brz i uspješan put do srca hrvatskih čitatelja.

Zivan Bezić

A. REBIĆ: *Marija u Bibliji, Stari zavjet*; P. GAECHTER: *Novi zavjet*, KS, Zagreb 1970, Biblioteka »Riječ« 5.

Osjeća se danas u teologiji i posebno u mariologiji neka kriza. Uzroci su obnova metoda, struktura i duha teologije u ovo postkonzilsko vrijeme. Traži se da dogmatski traktati budu više biblijski, patristički, ekleziološki, liturgijski, misionarski, ekumenski, povijesni. Mariologija se iznosila više spekulativno, apstraktno, idealistički izvodeći mariološku nauku iz velikih i blistavih »prvih principa«, stvarajući nekako mariocentričku nauku izoliranu od ostale teologije. I nastao je velik raskorak između mariologije i pučke marijanske pobožnosti. Teolog je išao svojim kolosijekom u apstrakcije i bezživotne dedukcije, a marijanska se pobožnost rasplinula često u bezbojnu mistifikaciju.

Koncil je dao »najpotpunije i najaktualnije mariološko izlaganje«, smjestio je Mariju u »povijest spasenja«. Marija nije neka legenda, neki mit ili lijepa priča, već povijesna osoba kao Abraham, Mojsije, David, Petar i Pavao ..., iako u povijesti spasenja zauzima jedinstveno, nezamjenjivo mjesto. »Duša mariologije mora biti Sv. pismo« (K. Balić). Jer samo biblijska i povijesna Marija može biti temelj mariologije i samo takva može nadahnjivati današnjeg čovjeka istinskom pobožnošću.

Paul Gaechter u ovoj knjizi pokušava otkriti upravo »povijesnu« Mariju uklapajući njen život na temelju biblijskih i izvanbiblijskih izvora u složeni društveni, politički i religiozni život tadašnjeg vremena. Marija nam se ukazuje kao ljudsko biće, krhko i slabo, ali »puna milosti«, kako se probija kroz teškoće i patnje života, kako raste u vjeri kroz razna iskušenja do svoje konačne slave. Tu upoznajemo svu ljudskost Marijina bića kao slabe žene koja nas izdiže, koja nam postaje bliska i prisutnija u našem svagdašnjem životu od Marije koju je stvorila pobožna legenda kao neko biće izvan svijeta i ljudskih nedostatnosti. Ova biblijska slika Marije može u nama rasplamsati i istinsku marijansku pobožnost.